

LÝ LUẬN PHƯƠNG PHÁP DẠY TIẾNG ANH NHƯ MỘT NGOẠI NGỮ: ĐỀ CƯƠNG MÔN HỌC VÀ PHƯƠNG PHÁP THỰC HIỆN

THS. LÊ VĂN CANH

1. Giới thiệu chung về môn học

Môn Lý luận phương pháp dạy tiếng Anh như một ngoại ngữ cho học sinh cao học của Trường Đại học Ngoại ngữ - ĐHQGHN nằm trong hệ thống các môn học của chương trình cao học chuyên ngành Lý luận về phương pháp dạy tiếng Anh như một ngoại ngữ. Mục tiêu của môn học là nhằm nâng cao nhận thức cũng như sự hiểu biết của học viên về các vấn đề dưới đây:

1. Các lý thuyết về hoạt động học của con người và hoạt động học ngôn ngữ thứ hai;
2. Cơ sở tâm lý học và ngôn ngữ học của các phương pháp dạy tiếng Anh từ trước đến nay, bản chất, điểm mạnh và những hạn chế của từng phương pháp;
3. Những nguyên tắc mang tính phương pháp luận đối với việc dạy tiếng Anh như một ngoại ngữ của thời kỳ 'hậu phương pháp';
4. Những xu thế và các vấn đề đang nổi lên trong lý luận dạy tiếng Anh như một ngoại ngữ;
5. Những kỹ năng cơ bản trong việc thực hiện các nghiên cứu hoạt động lớp học để phát triển nghề nghiệp.

Để đạt được những mục tiêu trên môn học được cấu tạo gồm ba chuyên đề nhỏ, mỗi chuyên đề được thực hiện trong 45 tiết học:

1. Lý thuyết về quá trình tiếp thụ ngôn ngữ thứ hai
2. Phương pháp luận dạy tiếng Anh như một ngoại ngữ
3. Các xu thế và các vấn đề đang nổi lên trong phương pháp dạy tiếng Anh như một ngoại ngữ.

2. Quan điểm chỉ đạo xây dựng đề cương môn học

Môn học được xây dựng theo quan điểm cho rằng giáo viên chứ không phải phương pháp dạy học tạo ra sự khác biệt trong lớp học. Giáo viên tham gia vào quá trình phức tạp lập kế hoạch, đưa ra quyết định, kiểm chứng giả thuyết, thử nghiệm, suy ngẫm về phương pháp dạy của họ. Những quá trình này thường mang tính cá nhân và gắn với tình huống cụ thể (Richards, 1990). Cốt lõi của quan điểm này là hoạt động dạy học mang tính sáng chế và bản ngã hoá. Người giáo viên giỏi là người biết đánh giá được nhu cầu và các khả năng có thể có trong mỗi tình huống từ đó sáng tạo ra và sử dụng những cách dạy mà có khả năng đem lại hiệu quả mong muốn trong tình huống đó.

Với quan điểm đó yêu cầu đối với học viên sau khi hoàn thành môn học phải thể hiện được những khả năng sau:

a. Xem mỗi điều kiện dạy học thậm chí mỗi giờ học là một tình huống duy nhất

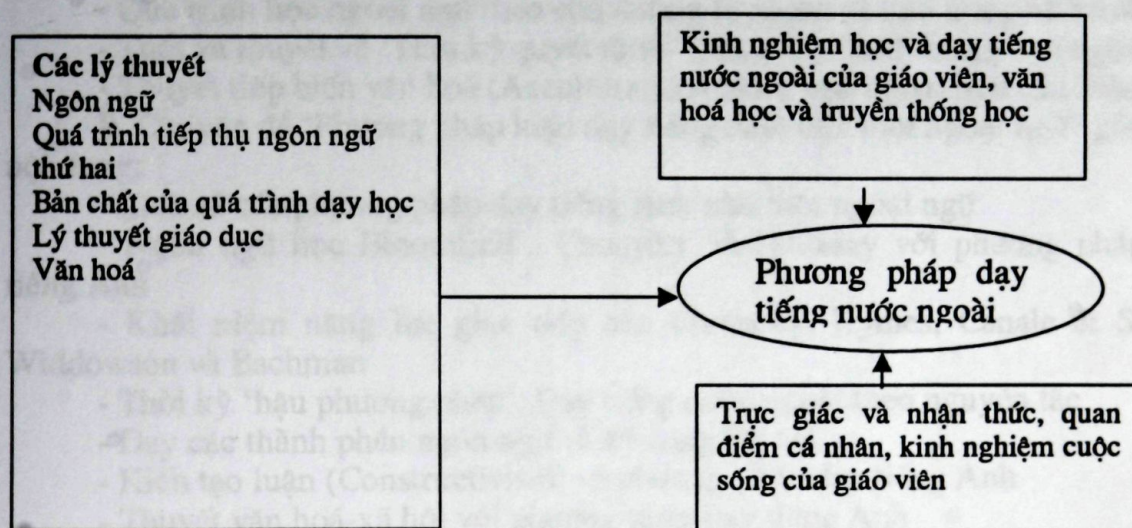
b. Xác định những đặc điểm cụ thể của từng tình huống dạy học

c. Thử nghiệm các cách dạy khác nhau theo các đặc điểm của lớp học

d. Suy ngẫm và tự đánh giá hiệu quả của các cách dạy đã thử nghiệm

e. Xây dựng phương pháp dạy học cá nhân trong lớp học.

3. Phương pháp thực hiện

Sơ đồ trên đây trình bày quan điểm xây dựng đề cương môn học và phương pháp thực hiện. Phương pháp thực hiện môn học này dựa trên việc áp dụng các lý thuyết về hoạt động học của người lớn (adult learning) với những đặc trưng như (1) tự định hướng, (2) suy ngẫm phê phán, (3) học theo con đường trải nghiệm và (4) học để học nữa (Knowles, 1984). Do đối tượng học viên rất đa dạng về kinh nghiệm thực tế trong giảng dạy, việc vận dụng các đặc trưng của hoạt động học của người lớn như trên làm cơ sở cho phương pháp dạy bộ môn là hợp lý. Nó vừa cho phép giáo viên phát huy được những hiểu biết, kinh nghiệm về quá trình học tiếng và dạy tiếng của học viên để lĩnh hội những tri thức mới, vừa phát triển được tư duy phê phán cho họ thông qua hoạt động thảo luận, tranh luận các vấn đề liên quan đến các vấn đề thuộc lý luận dạy tiếng nước ngoài.

Để đạt được mục tiêu của môn học với định hướng là sau khi hoàn thành môn học này học viên phải có những thay đổi về nhận thức cũng như phương pháp dạy của họ trên cơ sở tiếp thu có phê phán các phương pháp dạy tiếng nước ngoài khác nhau, môn học tập trung giới thiệu những nội dung chính liên quan đến lý luận dạy tiếng nước ngoài một cách hệ thống và mang tính cập nhật. Nội dung cụ thể của từng chuyên đề được trình bày dưới đây.

A. Chuyên đề ‘Lý thuyết về quá trình tiếp thụ ngôn ngữ thứ hai’ gồm các nội dung:

- Hành vi luận (Behaviorism) với quá trình tiếp thụ ngôn ngữ thứ hai
- Thuyết bẩm sinh (Innatism) của Chomsky
- Thuyết “Tính vừa sức” (Comprehensible Input) của Krashen
- Thuyết sản sinh lời nói (Output) của Swain
- Thuyết tương tác (Interactionism) của Long và Vygotsky
- Thuyết ngôn ngữ trung chuyển (Interlanguage) và bản chất của hiện tượng

mắc lỗi trong học ngoại ngữ

- Quá trình học ngoại ngữ theo con đường tự nhiên và học trong nhà trường
- Tuổi và thuyết về ‘Thời kỳ quyết định’ (critical period) trong học ngoại ngữ
- Thuyết tiếp biến văn hoá (Acculturation) trong học ngoại ngữ của Schuman

B. Chuyên đề ‘Phương pháp luận dạy tiếng Anh như một ngoại ngữ’ gồm các nội dung:

- Lịch sử các phương pháp dạy tiếng Anh như một ngoại ngữ
- Ngôn ngữ học Bloomfield, Chomsky và Halliday với phương pháp dạy

tiếng Anh

- Khái niệm năng lực giao tiếp của Chomsky, Hymes, Canale & Swain, Widdowson và Bachman

- Thời kỳ ‘hậu phương pháp’: Dạy tiếng nước ngoài theo nguyên tắc
- Dạy các thành phần ngôn ngữ và kỹ năng lời nói
- Kiến tạo luận (Constructivism) và phương pháp dạy tiếng Anh
- Thuyết văn hoá-xã hội với phương pháp dạy tiếng Anh
- Lựa chọn, đánh giá và sử dụng sách giáo khoa
- Kỹ thuật dạy lớp đông, trình độ không đồng đều

C. Nội dung của chuyên đề “Các xu thế và các vấn đề đang nổi lên trong phương pháp dạy tiếng Anh như một ngoại ngữ”:

Đây là chuyên đề tự chọn đối với những học viên chọn chuyên ngành Lý luận dạy học tiếng Anh như một ngoại ngữ. Mục đích của chuyên đề là để thông tin cho học viên một cách có hệ thống những xu thế và các vấn đề đang được nghiên cứu và tranh luận nhiều trong vài thập kỷ vừa qua kể thập kỷ 1990 của thế kỷ trước. Nội dung của chuyên đề không phải là những nội dung mới mà thực chất là những quan điểm dạy tiếng đã được nêu lên vào những thập kỷ giữa thế kỷ XX, nhưng sau đó được giới nghiên cứu đặt lại vấn đề và mở rộng theo những cách tiếp cận mới.

1. Nhân bản luận (Humanism) với phương pháp dạy tiếng Anh

2. Lập trình ngôn ngữ học thần kinh (Neurolinguistic Programming) với phương pháp dạy tiếng Anh

3. Kiến tạo luận với phương pháp dạy tiếng Anh

4. Động lực (Motivation) và phương pháp tạo ra động lực trong dạy tiếng Anh

5. Phong cách học và phương pháp học cá nhân

6. Quan điểm lấy người học làm trung tâm trong dạy tiếng Anh
7. Học tiếng Anh theo hoạt động giao tiếp (Task-based learning)
8. Phương pháp nghiên cứu hoạt động lớp học (Action Research) và vấn đề phát triển nghiệp vụ của giáo viên.

Tài liệu tham khảo

1. Knowles, M. S. 1984. *The Adult Learner; A Neglected Species*. Houston, TX; Gulf.
2. Richards, J. C. 1990. The teacher as self-observer. In J. C. Richards (ed.). *The Language Teaching Matrix*. New York: Cambridge University Press: 118-143.